

Dönem : 1
Toplantı : 1

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 8 e ek

**Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen ve 9 arkadaşının,
(Eski sahibi Cumhuriyet Senatosu Adana üyesi Mehmet
Ünaldı), 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 80
ve 92 nci maddelerinin değiştirilmesine dair kanun tek-
lifi hakkındaki Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkere-
si ile Millet Meclisi Anayasa Komisyonu raporu (2/77)**

*Cumhuriyet Senatosu
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 520/912-2/8*

27 . 4 . 1962

MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

C. Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünaldı'nın, C. Senatosu Genel Kurulunun 1 . 3 . 1962 tarihli 42 nci Birleşiminde geri almış olduğu ve Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen ve dokuz arkadaşının M. Meclisi Genel Kurulunun 23 . 3 . 1962 tarihli 76 nci Birleşiminde takabbül etmiş oldukları «5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 80 ve 92 nci maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici iki madde eklenmesine» dair M. Meclisince kabul olunan kanun teklifinin cereyan eden müzakeresinde, mucip sebepleri tutanakta gösterilen esaslara tevfikane ve meselenin esası tetkik edilmeden C. Senatosu Bütçe Komisyonu raporu ve bu husustaki lehte aleyhte görüşme tutanakları ile birlikte M. Meclisine geri gönderilmesine mütedair olan Esat Çağa'nın önergesi görüşülüp onaylanmış ve C. Senatosu Genel Kurulunun 26 . 4 . 1962 tarihli 57 nci Birleşiminde 49 oya karşı 64 oyla kabul edilmiştir.

Gereğinin ifasını arz ederim.

*Suad Hayri Ürgüplü
Cumhuriyet Senatosu Başkanı*

NOT :

- 49 a 64 işari oyla M. Meclisine gönderilmesi kabul edilmiştir.
- Tutanaklar 6 ncı sayfadan 95 nci sayfaya kadar eklidir.

Anayasa Komisyonu raporu

*Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Karar No. : 27
Esas No. : 2/77*

6 . 6 . 1962

YÜKSEK BAŞKANLIĞA

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünaldı tarafından verilip bilâhara Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen ve dokuz arkadaşı tarafından takabbül edilen 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 80 ve 92 nci maddelerinin değiştirilmesine dair 8 Ocak 1962 tarihli kanun teklifinin, sahibi tarafından Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu gündeminde iken

Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulu kararıyla geri alınmasının ve aynı kanun teklifinin diğer Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından takabül edilmesinin mümkün olup olmadığı konusu, bahis konusu kanun teklifinin esas müzakere edilmeksizin, komisyonumuzun 30 Mayıs 1962 günkü Birleşiminde görüşüldü ve aşağıdaki hususlar kararlaştırıldı :

1. Anayasanın 92 nci maddesinin, Millet Meclisi Genel Kurulunca kabul edilmiş olan metinler üzerinde Cumhuriyet Senatosuna, sadece, kabul, değiştirerek kabul ve ret yetkilerini vermiş olduğu ve Cumhuriyet Senatosunun, kanun tasarı ve tekliflerinin esasına mütaallik bu yetkilerinden gayrı, teklif ve tasarılar üzerinde, bu teklif ve tasarıların neticesinde kanunlaşmasını önleyebilecek usuli tasarruflarda bulunmaya Anayasa icabı yetkili olamayacağına dair tez uygun görülmemiştir.

Gerçekten, Anayasanın 92 nci madesi, Cumhuriyet Senatosunda bulunan kanun teklif ve tasarılarının komisyonlardan veya Genel Kuruldan geri alınması konusunu düzenlemiş değildir. Anayasa bu konudaki usulü düzenleyecek olan bir kanun hükmüyle, kanun tasarılarının Hükümetçe, kanun tekliflerinin de sahiplerinin tamamı tarafından Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulundan - bu sonuncu şıkta, Genel Kurulun muvafakatiyle veya muvafakatine dahi lüzum olmaksızın - geri almak yetkisine sahip kılınmalarını önleyici bir kaide ihtiva etmekte değildir. Nitekim, bazı çift meclisli memleketlerde, bu, mümkün olabilmektedir.

2. İçtüzüğün 69 ncu maddesi, daha önceki teşriî organ tarafından kanunlaştırılmamış ve o arada geri alınmamış olan kanun, teklif ve tasarılarıyla ilgili olduğu cihetle, bahis konusu kanun teklifine tatbik edilemez.

3. İçtüzüğün 68 nci maddesi, Genel Kurulun gündemine alınmış olan bir teklif veya tasarı, ancak, Genel Kurulun muvafakatiyle geri alınabileceği esasını vaz'etmekle, bu muvafakat verildikten sonra geri alınan teklif ve tasarıların sair Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerince takabbül edilmesine müsait sayılamaz. Bu imkân, sadece, komisyon safhasında geri alınmış teklif ve tasarılar için mevcuttur. Aksi halde, Genel Kurulun müzakere etmekten çoğunluk kararıyla sarfınazar ettiği bir teklif veya tasarıya aynı toplantı yılı içinde birkaç Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin arzusu üzerine müzakere etmek zorunda kalacağı neticesi çıkar ki bunu kabul etmeye imkân yoktur.

4. Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun vermiş olduğu teklifin geriye alınmasına muvafakat kararını, Anayasanın 92 nci maddesi anlamında reddolarak telâkki etmeye de imkân yoktur. Filhakika, bir kanun teklifi veya tasarisının reddi ile geri alınmasına muvafakat edilmesi birbirinden mahiyet ve usul itibariyle farklı muamelelerdir.

Cumhuriyet Senatosunda bu muamele cereyan ettikten sonra, dosya Cumhuriyet Senatosu Başkanlığınca Millet Meclisi Başkanlığına intikal ettirilmiş olmakla, Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında zikri geçen süreler bahis konusu kanun teklifi Cumhuriyet Senatosunda bulunduğu sırada geçmiş bulunmadığı için, bu teklifin, mezkûr sürelerin geçmiş olması dolayısıyla kendiliğinden kabul edilmiş olduğu da ileri sürülemez.

Bu sürelerin, dosya yeniden Cumhuriyet Senatosuna intikal edince kesildiği yerden devam edeceğini kabul etmek, Anayasanın ruhuna en uygun hal tarzı olacaktır.

5. Bugün mer'i bulunan kaideler muvacehesinde mesele mütalâa edildikte, İçtüzüğün 68 nci maddesinin tek Meclisli bir sistem için kaleme alındığı aşikâdır.

Böyle olunca, kanun teklif ve tasarılarının çift Meclisli sistemde ne şekilde geriye alınabileceği hususu ayrıca tanzim edilmeden önce, tek Meclisli sistem için kaleme alınmış olmakla beraber, İçtüzüğün mer'i olan 68 nci maddesinin gösterdiği genel istimaket içinde meseleyi halle çalışmak lâzımdır.

İçtüzüğün bu maddesi, Millet Meclisi Genel Kurulu gündemine alınmış bir kanun teklifi veya tasarısının, bu Meclisçe kabul edilmeden önce bile olsa, geri alınabilmesini Genel Kurulun muvafakatine bağladığına göre; aynı Genel Kurulca kabul edilmiş olan bir teklif veya tasarı metninin o Genel Kurulun muvafakati olmaksızın geri alınabilmesine evleviyetle cevaz vermese gerektir. Kaldı ki, bir kanun teklifi veya tasarısının metni, Millet Meclisince kabul edilmiş şekliyle sırf Millet Meclisinin malı sayılması gereken ve ilk metinden tamamiyle farklı bir hüviyet de kazanmış olabilir. Nitekim, müzakerelere esas olan metin de, doğrudan doğruya teklif veya tasarıdaki metin olmayıp, komisyonların raporlarına ek metinlerdir.

Esasen, diğer çift meclisli memleketlerin çoğunluğunda da ana hatlarıyla uygulanan sistemin, Birinci Meclisten çıkmış olan metnin, artık, ikinci Meclisin komisyonları ve Genel Kurulunda geri alınmasının mümkün olmaması merkezinde tecelli ettiği, yapılan incelemelerden anlaşılmıştır.

5. Bu durumda, bahis konusu kanun teklifinin, Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen ve dokuz arkadaşının tekabül ettikleri teklif olarak değil; fakat, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, - bugünkü mevzuat değişmedikçe, artık geri alınmasına imkân olmayan - kanun teklifi olarak Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına geri gönderilmesinin ve Cumhuriyet Senatosu komisyonları ve Genel Kurulunda dosyanın kalmış olduğu sürenin Anayasanın 92 nci maddesinin 10 ncu fıkrasında bahis konusu süreden mahsubedilerek, geri kalan süre içinde kabul, değiştirilerek kabul veya ret şeklinde bir karara bağlanmasının ve bu süre içinde bu üç karardan biri verilmediği takdirde, kanun teklifi metninin Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiş olan şeklinin Millet Meclisi Başkanlığınca Cumhurbaşkanlığına sevkinin uygun olacağı neticesine varılmıştır.

Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanı

Ankara

Burhan Apaydın

Sözcü

İstanbul

Coşkun Kırca

Adana

Ali Bozdoğanoglu

Amasya

Nevzat Şener

Ankara

Fuat Börekçi

Balıkesir

Ahmet Aydın Bolak

Kastamonu

Ali Özdikmenli

Malatya

Avni Akşit

Muhalefet şerhim eklidir Muhalefet şerhim eklidir Muhalefet şerhim eklidir Muhalefet şerhim eklidir

MUHALEFET ŞERHI

Halen yürürlükte olan İçtüzüğün 68 nci maddesi kanun teklifi sahiplerinin tekliflerini Meclis gündemine girinceye kadar geri alabileceklerini; gündeme girince de, isteğin Umumi Heyetçe kabulü ile yine geri alınabileceğini kesin olarak tesbit ve kabul etmiş bulunmasına; geri alınan bir teklifin başka üyelerce tekabül edileceğinin yine mer'i Tüzüğün âmir ahkâmından olmasına; kanun tekliflerinin kabul veya reddinin iki Meclisten de geçerek tekemmül edeceğine göre, Millet Meclisinden geçen bir teklifin Cumhuriyet Senatosunda müzakeresi de teşriî tetkikatın ve müzakeratın devamı mahiyetindedir. Bu itibarla, teklif sahipleri, her iki Meclisten de tekliflerini geri istemek yetkisine sahiptirler. Binaenaleyh, hâdisemizde, Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, teklifini Cumhuriyet Senatosundaki müzakere safhasında geri istemesi, Cumhuriyet Senatosunca verilen geri verme kararı ve aynı teklifi Diyarbakır Milletvekili Alp Doğan Şen ve arkadaşlarının takabül etmeleri, mer'i İçtüzüğün 68 nci maddesi hükümlerine uygun olduğundan, bu görüşümüze aykırı olarak Komisyon çoğunluğunca alınan karara muhalifiz.

30 . 5 . 1962

Ankara Milletvekili

Fuad Börekçi

Kastamonu Milletvekili

Ali Özdikmenli

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasanın geçici 3 ncü maddesinin cevazı sebebiyle tatbik olunan 1 Kasım 1956 tarihli İctüzüğün 68 nci maddesinin 3 ncü fıkrasında mevcut «Heyeti Umumiye» mefhumunun çift Meclisli sistemdeki mâna ve şumulünü, ancak Anayasanın 85 nci maddesi ile tanzimi gereken İctüzükle tesbit edebileceğimiz tabiidir. Komisyonumuza muhavel mevzu, mer'i İctüzüğün kifayetsizliğinin yeni bir hüküm tesisi suretiyle giderilmesine müncer olacaktır. Komisyonumuzun ve bu komisyon mazbatasını tatbik edecek Millet Meclisi Heyeti Umumiyesinin ise, münferit bir hâdisede böyle bir yetkisi olmadığı aşikârdır. Bu sebeple karara muhalifiz.

30 . 5 . 1962

Balıkesir
Ahmet Aydın Bolak

Malatya
Avni Akşit